

IRAN

‘Khamenei bepaalt alles’

Zal er iets veranderen in Iran, en de relatie met de rest van de wereld, na de verkiezingen op 14 juni? Activist Farinaz Aryanfar (29) vermoedt van niet

Laurens Bluekens

Ze ontvluchtte het land halverwege de jaren negentig wegens politieke activiteiten van haar ouders. Nu zet Farinaz Aryanfar de strijd van haar ouders vanuit Nederland voort. Als lid van het Iran Comité pleit ze voor sancties tegen Teheran. Alleen zo zouden de Iraanse machthebbers dusdanig zijn te verzwakken dat een opstand ooit zal slagen. Aryanfar is pessimistisch over de kansen op verandering na de presidentsverkiezingen op 14 juni.

ELSEVIER: Opperste leider Ali Khamenei, die nog boven de president staat, beloofde eerlijke en vrije verkiezingen. Toch werden er twee kandidaten uitgesloten van deelname. Valt er eigenlijk wel wat te kiezen?

Farinaz Aryanfar: ‘Er is een verschil tussen wat het volk ziet en hoe het er achter de schermen werkelijk aan toegaat. De Iraanse Grondwet bepaalt dat de macht om presidentskandidaten toe te laten ligt bij de Raad van Hoeders, het hoogste bestuurlijke orgaan van Iran. Khamenei zegt dat hij binnen dit orgaan ook slechts één stem heeft, maar het is bekend dat niemand tegen hem ingaat. Ik denk dat Khamenei ook de einduitslag in grote mate kan beïnvloeden. Het is niet toevallig dat kandidaten die ideologisch het dichtst bij hem staan, in het verleden vaak als winnaar uit de bus kwamen.’

ELSEVIER: Waarom is de voormalige president Hashemi Rafsanjani uitgesloten?

Aryanfar: ‘Hij was een van de belangrijkste personen in de revolutie van 1979 en heeft sindsdien vaak een vooraanstaande rol gespeeld in de Iraanse politiek. Rafsanjani heeft daardoor veel invloed en geniet grote populariteit. Hij hielp Khamenei zelfs aan de macht. De twee stonden

Farinaz Aryanfar werd in 1984 geboren in Teheran. Op haar twaalfde kwam zij als politiek vluchteling met haar familie naar Nederland. Tot haar zestiende verbleef Aryanfar in verschillende asielzoekerscentra, daarna streek ze neer in Den Bosch. Ze werkte voor Amnesty International, voor D66 en als tolk voor het ministerie van Justitie. Aryanfar doet Midden-Oostenstudies aan de Universiteit Leiden en werd in 2004 verkozen tot Miss Iran Exile Benelux. Zij is bestuurslid van het Iran Comité, een Nederlandse stichting die de Nederlandse politiek en het publiek wil informeren over de mensenrechtensituatie in Iran en over de gevaren van een Iraans regime met kernwapens.

lange tijd op goede voet met elkaar, maar ze zijn gebrouilleerd geraakt omdat Rafsanjani te machtig en kritisch werd. Door hem te diskwalificeren heeft Khamenei zijn belangrijkste rivaal uitgeschakeld. Khamenei, van wie wordt gezegd dat hij aan kanker lijdt, wil dat zijn zoon hem opvolgt. Als Rafsanjani president wordt, zou hij wellicht zoveel macht vergaren dat hij ook kan bepalen wie de opvolger van Khamenei wordt.’

ELSEVIER: Wat betekent dit allemaal voor het Westen?

Aryanfar: ‘De Iraanse president heeft weinig te zeggen over de

internationale betrekkingen of over bijvoorbeeld nucleaire kwesties, want daar gaat de opperste leider over. Rafsanjani is de enige die hierin verandering had kunnen brengen. Bovendien staat hij open voor onderhandeling met het Westen. De kans op toenadering is dus verkeken.’

ELSEVIER: Ook Esfandiar Rahim Mashaie, een vertrouweling van de huidige president Mahmoud Ahmadinejad, mag niet meedoen. Wat zegt dit over de verhouding tussen de president en de opperste leider?

Aryanfar: ‘Waar Khamenei de teugels eerder wat liet vieren en

de band met Ahmadinejad goed was, trekt hij de macht nu weer stevig naar zich toe. Mashaie verkondigde onder meer vrede te willen sluiten met Israël. Khamenei wil presidenten deze ruimte niet meer geven.’

ELSEVIER: Er was grote kritiek op de uitsluiting van de twee kandidaten, onder meer vanuit de familie van de eerste opperste leider Ruhollah Khomeini. Snijdt Khamenei zich niet in de vingers, ook door de slechte economische situatie waarin Iran zich bevindt?

Aryanfar: ‘Misschien wel. Khamenei heeft niet het charisma om alles te kunnen flikken. Door de sancties is het geld er bovendien niet om de Revolutionaire Garde en andere strijdkrachten te betalen als er oproer is. Op den duur kan dit het regime opbreken, al is het onwaarschijnlijk dat er – ondanks alle onvrede – weer een revolutie zal uitbreken. Tegelijk is het ondenkbaar dat Iran onder Khamenei naar de pijpen van het Westen zal dansen, in de hoop dat de sancties worden beëindigd. Overleven is voor het regime ondergeschikt aan ideologische rechtlijnigheid.’

ELSEVIER: Zal er na de verkiezingen iets veranderen aan de internationale koers van Iran?

Aryanfar: ‘Nee. Zoals gezegd zijn er geen kandidaten over die invloed kunnen uitoefenen op het internationale beleid van Iran. Maar ook als de toekomstige president sterk genoeg zou zijn om op dit vlak de zaken te bepalen, zal alles bij het oude blijven. Conservatieve familieleden of vrienden van Khamenei zijn de grootste kanshebbers. In Iran doet een grap de ronde waarin kiezers twifelen om te gaan stemmen, omdat ze zich eigenlijk niet zouden moeten bemoeien met de familieproblemen van de opperste leider.’

ELSEVIER: Is Iran van een nucleair wapen af te houden?

Aryanfar: ‘De onderhandelingen over het nucleaire programma zullen onder de nieuwe president niet anders verlopen. Iran zal het streven naar een nucleair wapen niet opgeven. Maar technisch en organisatorisch is de achterstand nog te groot om een dergelijk wapen snel te produceren.’ ■